

ОНОМАТОПОЕТИЧНІ ЕЛЕМЕНТИ В ПЕРЕКЛАДІ З АНГЛІЙСЬКОЇ НА УКРАЇНСЬКУ МОВУ

Мірошниченко О. І.

(Сумський державний університет)

Науковий керівник – канд. філол. наук, доцент Медвідь О. М.

У сучасних мовах існує і вживається в мові немало слів названих звуконаслідувальними. Звуконаслідування (ономатопея) – це умовне відтворення звуків природи і звучань, що супроводжують деякі процеси (тремтіння, сміх, свист і т.п.), а також криків тварин [1, 73].

Матеріалом дослідження послужили ономатопеичні слова досліджуваної мови, дібрані зі словників, творів художньої літератури. Під звуконаслідувальною основою розуміється звуковий комплекс, компоненти якого виконують певні звукозображувальні функції. В українській, та англійській мовах це – немотивована основа, що матеріально збігається з коренем.

Ономатопея (від грец. *onomatopoiia* – словотворчість, побудова назв, від *opoma* (род.в. *opomatos*) – ім'я, *poieo* – роблю, творю) – слово, що служить для імітації звуків навколишньої дійсності засобами мови (наприклад, криків тварин і птахів, рефлекторні вигуки людей і т.д.) Наприклад, в мові існує велика група слів, котрі виробляються тваринами: англ. *meow* – укр.–*мяу*, англ. *bow-wow* – укр.– *гав-гав*, англ. *quack-quack* – укр.– *ква-ква*, англ. *cock-a-doodle-doo* – укр.– *ку-ку-пи-ку*. Інші слова передають немовні звуки, котрі створюються людиною: англ. – *ha-ha-ha* – укр.– *ха-ха-ха*, а також інші різні звучання навколишнього світу: англ. – *bang* – укр.– *бух*, англ. *tap-tap* – укр.– *кан-кан*, англ. – *ding-dong*, укр. – *мік-так*.

Спочатку дослідники часто розглядали всю систему звуконаслідувальної лексики недиференційовано. Вся ж система складається з 2-х підсистем:

- звукосимволічної (з неакустичним денотатом);
- звуконаслідувальної (з акустичним денотатом).

Звуконаслідувальні слова часто відносять до вигуків, незважаючи на ряд наявних відмінностей між ними. Проте, звуконаслідування слід відмежовувати від вигуків, оскільки вони є окремою частиною мови.

Звуконаслідувальні слова характерні для художніх текстів. Письменники використовують ономатопеї для посилення психоакустичного фону сцени, що описується, для виразу стану, відчуттів героя і т.п.

Одним з термінів, що описують звуконаслідувальну підсистему мови є термін "агломерат звуконаслідувальних одиниць". Агломерат звуконаслідувальних одиниць – скупчення звуконаслідувальних одиниць, тобто наявність декілька (2 і більше) ономатопей у відносно невеликому фрагменті тексту, об'єднаному загальною думкою.

Агломерати підрозділяються на 2 групи:

- гомогенні агломерати – скупчення однокоренових ономапопей;
- гетерогенні агломерати – скупчення звуконаслідувальних одиниць, не об'єднаних загальним коренем.

Спосіб перекладу звуконаслідувальних одиниць визначається функцією, що виконується ними в тексті.

Способи перекладу агломератів звуконаслідувальних одиниць можна розділити на 2 групи [2, 114-116]:

1. Способи перекладу агломератів ономапопей, засновані на якісних ознаках:
 - а) звукова виразність ономапопей, що утворюють агломерат, не відповідає звуковій виразності ономапопей мови перекладу;
 - б) гомогенний агломерат перекладається гетерогенним агломератом;
 - в) гетерогенний агломерат перекладається гомогенним агломератом;
 - г) гомогенний агломерат перекладається гомогенним агломератом;
 - д) гетерогенний агломерат перекладається гетерогенним агломератом.

2. Способи перекладу агломератів ономапопей, засновані на кількісних ознаках:

- а) агломерат звуконаслідувальних одиниць мови оригіналу перекладається агломератом мови перекладу;
- б) двоскладовий агломерат в результаті перекладу стає одиничною ономапопесю;
- в) кількість звуконаслідувальних одиниць в агломераті в процесі перекладу скорочується;
- г) кількість ономапопей в агломераті в процесі перекладу збільшується.

Рекомендації по перекладу агломератів ономапопей в художніх текстах:

- 1) При перекладі агломерату звуконаслідувальних одиниць рекомендується зберігати кількість агломератів, його складових.
- 2) Рекомендується уникати перекладу агломерату звуконаслідувальних одиниць за допомогою незвуконаслідувальних одиниць, оскільки в цьому випадку втрачається виразність, властива ономапопеям.
- 3) Для збереження звукової виразності звуконаслідувальних слів, що утворюють агломерат, необхідно враховувати психоакустичні особливості ономапопей оригіналу, тобто звуконаслідувальні слова мови перекладу повинні відповідати ономапопеям мови оригіналу за основними психоакустичними параметрами.

1. Тихонов А. Н. Междометия и звукоподражания - слова? // Русская речь. – 1991. – № 5. – с. 72-76.

2. Горохова Л. А. О некоторых закономерностях перевода ономапопов в зависимости от функции, выполняемой ими в тексте // Лингвистика. Перевод, межкультурная коммуникация. – 2002. – № 2. – с. 110-120.

Мірошніченко, О.І. Оноματοпоетичні елементи в перекладі з англійської на українську мову [Текст] / О.І. Мірошніченко; наук. кер. О.М. Медвідь // Перекладацькі інновації : матеріали Всеукраїнської студентської науково-практичної конференції, Суми, 25-27 листопада 2010 р. / Ред. кол.: С.О. Швачко, І.К. Кобякова та ін. — Суми : СумДУ, 2010. — С. 65-66.